

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1 Vtrum fortitudo sit virtus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

ea sit opera informando in causa diebus festis, ut pater Roma. Me iei minores, & huiusmodi, ita pro mercede operantur diebus festis sicut alii, nauta similiter. Et breuer manefite abf-
bas tergiverteria alia a liqua, quod operantes in diebus fe-
stis opera quae reputantur licita in illis diebus eadem intentione,

& conuenientia, & conuenientia seruorum te-
flamur, eadē, in qua,
intentione operante,
qua alijs diebus
illatoperantur, scilicet,
propter mercede-
dem. Et cum haec
votaria notoria costeret,
& abique scrupulo-
faret, colligendum
enveniret. Quod
scilicet, opera que
facile possunt in fe-
sto fieri sive propter
confidentiam, sive
propter necessitatē
corporalis salutis,
sive propter minimi-
mum dammnum, sive
ex suo genere, pol-
lunt facile fieri pro-
pter mercudem, seu
mercenarię, sive a
dies fuit iner-
tare quo ad incre-
mentum mercedis.
Vbi fieri, quid in
huius operibus, que li-
cet huius in festo,
duplex intentio fi-
dei alter operis: al-
ter operantis, v.g. Fi-
ans, ea ratio operis
in minore est ad-
movere naturam ho-
minis agentis minima-
torem in doctore, est
illuminare intelle-
ctum in misericordia, de-
lectare, vel sol mni-
cium uitium cultus,
& sic in alijs. Finis autem, seu ratio operantis est merces, ita quod
qui in festo operantur, pro ratione operis habent necessitatem
vel minima periculum, vel genus operis per se sicut, vel con-
ficiendum, & si quid est enim modi: pro ratione autem applican-
ti fe ad illa opera, habent mercudem. Ideo namque Ioan-
narus paratus est locare operas suas in festo ad coquendū, & non
ad aram, quia coquere est de confundendo licetum, arare au-
tentum. & iste applicans fe ad locundū operas suas ad coquen-
dam quia indiget pecunia, quae erit eius merces. Et si non indi-
gente, sine dubio non locaret suas operas neque in festo, neque in
aliis diebus, sed vires ut nobilis dominus. Ita est communis
dispositio, & intentio operantium tam in festo, quam extra: &
ex confusione & ratione appetit, nullum hic peccatum in-
seruerit. Ex nomine quod opus facio concessum in die
festi, non pecco vero quod ad opus illud me applico, vt
inbutur me in ligiente, nulla deformitas apponitur, nihil
contra finem feisti facio: quoniam non minus astrahor a diuinis
faciendo illud me opus absque mercede, quam propter merce-
dem. Nihil facio contra id quod vestum est praecepto factum, quia
non propterea opus illud affectur feruilitate, ut probatum est.
Et ergo peccatum hic timetur, ubi nulla est in ratio inveniatur?

Vnde ad diuinum motum dicitur, quod opera non sunt, neque
huiusmodi ex eo quod sunt merecerant, vel propter lucrum
tamquam propter suum principalem applicandi fe ad opus: fed
eleuer feruili ex suo genere, vt sunt opera mechanica, ad que-
sitos deputatos habentur, ut author docuit. Et propterea le-
cunda obiectio nihil obstat, neque prima aliud concludit quam
quod opera merecerant habent aliquid de feruili, qui scilicet
operantur propter alterum. Sed hoc non sufficit ad opus feruile
proprie dicimus: quia exigunt vel quod sit ex feruili vinculo, vel
quod sit opus mechanicum, quod tam in multis casibus trans-
lat in commune, & licetum in festo: & propterea quando iam
causa a feruilitate, & translat in commune, aut licitem, non redit
neque a quoniā neutrum horum nec vitrum simul constituit fer-
uile, ut probatum prius est, non regi voluntati tunc mercede

QVAESTIO CXXIII.

De fortitudine, in duodecim articulos divisa.

ON SEVENTER postiu-
stitiam considerandum
est de fortitudine. Et pri-
mo de ipsa virtute for-
titudinis.

Secondo, De partibus eius.

Tertio, De dono ei correspon-
dente.

Quarto, De praeceptis ad ipsam
pertinentibus.

Circa fortitudinem autem con-
sideranda sunt tria.

Primo qdē de ipsa fortitudine.

Secondo, De acta precipuo eius,
scilicet, de martyrio.

Tertio, De virtus oppositis.

Carta a primaria queruntur
duodecim.

Primo, Vtrū fortitudo sit virt.

Secondo, Vtrū sit virtus specialis.

A Super Questionis centesimecū similitudine Articulum primum.

In q. 123. incipit sexta pars huius libri, in qua tractatur de forti-
tudine. Occurrat aut in hoc tractatu, & frequenti de temperantia,
nous S. Tho. impugnator doctor Parisien. qui ex proposito duos

libros edidit per modum questioni. Alterū de fortitudine, alterū de temperantia, conaturque, ut audio, quantum pot-
dicta auctoris impugnare: propter qdē decreui obiecta eius reffere, & cum Diu Thomas auxilio soluere, solidā eius do-
ctrinam clarificando.

In primo igitur ar-
huius q. dubium o-
currit ex dicto Do-
ctori, qui vocatur

Marinus de Magif-
tris, cuius superius

in tractatu de odio & inuidia corrigendō meminimus, circa rōnem redditā in

corpo. art. ad offen-
dēdum, q fortitudo

est virtus, quia, si tol-
lit impedimenta ab-
ducens, voluntatem a

rectitudine rōnis. Arguit siquidem con-

tra hoc prima sua q-
fex medijs. Primo

Infra art. 4. & 5. cor. &
q. 124. art. 2. cor. & 3. di-
finit. 33. q. 3. art. 3. q. 1.
art. 3. & op. 42. lib. 4. cap.
17. & 3. līth. 16. 18. dīm.

A D P R I M U M sic procedi-
tur. Videtur, quod forti-
tudo non sit virtus. Dicit
enim Apostolus 2. ad Corinth.
11. Virtus in infirmitate perfici-
tur: sed fortitudo infirmitati op-
ponitur. ergo fortitudo non est
virtus.

D E f i c i e n t i a s i c . R e c t i-
tudo ista, si pugnandum est contra hostem oppugnante ciuitatem,
ponenda est ab aliqua virtute moralis, & non a prudētia, nec tēpe-
rantiā, nec iustitia, ergo a fortitudine. Similiter, Rectitudo ista, ab-
solutudine est ab uxore aliena, ponenda est, & non a iustitia, nec
fortitudine, ergo a tēperantia: de iustitia vero nō oportet proba-
re q̄ sit pugnit rectitudinem, quia in litera author fateur, & non
sunt plures morales virtutes: quia prudētia est virtus intellectua-
lis, ergo &c. Secundo, Omnis cauſa cui convenit operatio & re-
mota impedimenti magis debet denominari ab operatione, quam
a remotione impedimenti: virtus est huiusmodi. Tertio, Re-
ctitudo rationis p̄t in operibus humanis tam si fint ad aite-
num, quam si fint ad se: sed iustitia ponit rectitudinem in his quae
fint ad alterū, ergo aliae virtutes ponunt rectitudinem in his quae
fint ad se. Quartō, auctoritate Arist. in 1. Rhet. difiniendo virtu-
tem dicendo, q̄ est potentia beneficūta. Quinto, Stante æquali
periculo, & æquali actu in contempnendo periculum, adhuc unus
potest fortius facere quam alter, & non nisi ratione actus huma-
ni, in quo ponitur rectitudinem rationis. ergo fortitudo habet pone-
re rectitudinem in operibus humanis. Sexto, Sublatio impedimen-
ti, ponitur rectitudo, aliter sublatio impedimenti est otio-
sa: sed huiusmodi rectitudine non ponitur per temperantiam, ne-
que per iustitiam, ut pater. ergo per fortitudinem.

E Ad horū evidētia recolenda est doctrina in praecepti lib. ha-
bita, q̄ voluntas humana ex sua natura determinata est ad ratio-
nem bonū in operibus humanis, quae sunt ad se, ita q̄ non egit in
se pugna aliquia ad hoc. Et ratio est, quia inclinatur naturaliter
in proprium bonum suppositi sui: & quia non inclinatur naturaliter
in bonū alterius, ideo egit voluntas virtute aliquia in sem-
per ipsa voluntate, ad hoc q̄ recte velit bonum alterius. Et propterea
iustitia, quae perficit in operibus ad alterū, est in voluntate: forti-
tudo autē & tēperantia, quae perficiunt humanos actus in ordine
ad ipsam operantem, non sunt in voluntate, sed in appetitu sensi-
tivo, ut rationalis tamen est in participationem, ut patet ex 3.
Ethic. in principio capit. de Temperantia. ex hac namque radice
pullulat, quod voluntas quantum est ex parte sua, est recte ele-
ctu tam in his quae sunt temperantiae, quam in his quae sunt

Secunda Secundæ S. Thomæ. ○○○ fortitudo.

